

Úvod do finančního práva

Základy finančního práva BZ306Zk

Přednáška 5.10.2018

Struktura přednášky

1. Právo finanční v systému práva
2. Oblasti regulace finančního práva
3. Struktura finančně-právních předpisů
4. Základní pojmy finančního práva

Regulace společenských vztahů obecně

- Základní členění regulace:
 - Normativní
 - Nenormativní
- Normativní regulace:
 - Právní normativní systémy
 - Neprávní normativní systémy

Právo a právní systémy

- Právo:
 - Heteronomní (např. zákony)
 - Autonomní (lex contractus)
- Velké právní systémy:
 - Kontinentální systém
 - Anglo-americký systém
 - Islámské právo

Základní členění v kontinentálním systému

- Právo:
 - Veřejné
 - Soukromé
- Právní odvětví – odvětvotvorná kritéria:
 1. Společné zásady, samostatnost předmětu regulace
 2. Vnitřní systémová soudržnost
 3. Metoda regulace
 4. Akceptovatelnost právní vědou

Finanční právo

- **Fiskální část**

- Daňové právo
- Celní právo
- Rozpočtové právo
- Dotační právo

- **Nefiskální část**

- Veřejné bankovní právo
- Veřejné pojišťovnické právo
- Veřejné právo finančních trhů
- Měnové právo
- Devizové právo
- Puncovní právo
- Bilanční právo ?

Finanční právo v systému práva

- Vztah zejm. k
 - právu ústavnímu, trestnímu, správnímu
 - ale i obchodnímu, občanskému
- Zejm. veřejné bankovní a pojišťovnické právo a veřejné právo finančních trhů vyplývá v převažující části z práva EU

Struktura finančně-právních předpisů

- **Normativní povahy:**

- Ústava
- Zákony
- Zákonná opatření
- Vyhlášky
- Nařízení

- **Nenormativní povahy:**

- Doporučení ČNB
- Pokyny D min. fin.

Několik klíčových pojmů

- Finance
 - Soubor společenských ekonomických vztahů souvisejících se shromažďováním a vydáváním peněžních prostředků v procesu směny a rozdělování materiálních hodnot

Několik klíčových pojmů

- Peníze
- Penězi může být v obecné rovině vše, co je obecně přijímáno, jako prostředek směny (Mishkin, 2004)
- Základní funkce peněz:
 1. Prostředek směny
 2. Účetní jednotka
 3. Uchovatel hodnoty

Několik klíčových pojmů

- Peníze vs. měna
- Měnou „*rozumíme onen druh peněz, který v jednotlivém státě ve smyslu právním za peníze platí*“ (Bráf, 1888)
- Měna je „*druh peněz, který je v daném státě každý povinný přijímat jako platidlo, a který je současně i určitým kriteriálním nástrojem kvantifikace všech jevů a procesů probíhajících v národním hospodářství*“ (Grůň, 1996)
- Měna jako zákonné platidlo (*legal tender, gesetzliches Zahlungsmittel*)

Několik klíčových pojmů

- Předmět právní regulace
 - právní vztahy, které vznikají, realizují se a zanikají v souvislosti s **veřejnou** finanční činností
- Veřejná finanční činnost
 - účelová činnost, zaměřená na zajištění **materiálních podmínek** pro uskutečňování funkcí státu a veřejného sektoru, **materiálního základu** pro poskytování veřejných statků a v neposlední řadě **fungování peněžního systému** státu, resp. **finančního trhu**

Několik klíčových pojmů

- **Přímé nakládání s peněžní masou**
 - **monetární činnost**, tj. ovlivňování tvorby peněžní masy, její ochrana a zajištění stability
 - **devizová činnost**, tj. operace spočívající v mocenských ingerencích do nakládání s devizovými hodnotami a ve vytváření a použití devizových rezerv státu,
 - **fondovní činnosti**, tj. vytváření soustav peněžních fondů, jejichž účelem je financování fungování státu a uspokojování veřejných potřeb, včetně vytváření specifických pojistných a garančních fondů ve veřejném zájmu, jakož i zajištění alokace části peněžní masy v nich, její rozdělování a užití,

Několik klíčových pojmů

- Činnosti nepřímo působící na peněžní masu
 - **kontrolní činnosti**, tj. vytváření systémů kontrolních mechanismů k zabezpečení souladu reálného stavu nakládání s peněžní masou se stavem požadovaným,
 - **dohledové** a jiné **činnosti** k zabezpečení fungování finančního trhu,
 - **finanční plánování**, včetně tvorby veřejných rozpočtů ve smyslu plánovacích dokumentů,
 - **finanční účetnictví**, včetně bilancování
 - **finanční statistika**,

Otázky?

Děkuji za pozornost

JUDr. Johan Schweigl, Ph.D.

Johan.Schweigl@law.muni.cz